

İdeal ailə... Bu, hər bir şüurlu insanın arzu edəcəyi bir ailə formasıdır. Bu bizim ata öyüdümüz, ana südümdən aldığımız ilk mənəvi qida-dır. Bu bizim evliliyə qədəm qoyduğumuz an böyüklərimizdən aldığımız xeyir-duamızdır. Yaşadığımız hər yerdə- kiçik kənddən tutmuş böyük şəhərədək, hörmət, izzətimizdir. Bizim kimliyimizi, əsl-nəcəbətimizi, ənənəvi dəyərlərimizi, milli mentalitetimizi təsdiq edən amildir. Cəmiyyətdə mövqeyimiz, ümumilikdə isə dövlətimizə kənardan verilən qiymətdir. Axi ideal ailənin fərdləri həm də mənsub olduqları dövlətin ideal vəziyyətə gəlmə səbəbidir.

Anam deyirdi ki...

Belə isə əsl söhbətə keçmək istəyirəm. Bu barədə fikirlərimi yazmaq üçün istinad-gahım illər öncə anamla olan söhbətim əsasında keçmişlə bu günümüzün müqayisəsi olacaq. Müasir dövrümüzdə ideal ailələr bar-maqla sayılırsa, keçmişlərdə bu hal ideal olmayan ailələr üçün belə idi. Çünki bəzi müasirlərin bəyənmədiyi o ailələrdə böyüyün kiçiyə, kiçiyin böyüyə hörməti sonsuz idi.

Anam deyirdi: ata, yox, deyəndə onun sözü çevrilmirdi ki, niyə yox? İstədiyimizi analarımıza anlatmaqla atamıza çatdırardıq. O da atamıza söyləyər, məsləhət bilsəydilər, rəva görərdilər. Beləliklə, ata-anayla övlad arasında pərdə yaranardı. Bu arada, pərdə bu pəncərədən asılan pərdə deyil ha, o pərdə abır-həyadan, hörmətdən olurdu, gözə görünən deyildi, hiss edilən, yaşanan idi.

Ev sözsüz, gor əzabsız olmaz, deyib atalarımız. Evlərimizdə bir söz olanda onu çox böyütməzdik, birimiz od olanda, o bizim su olardıq, heçnə olmaybmış kimi davranardıq. Evin kişisi içəri girəndə ayağa qalxar, yer göstərər, qulluğunda dayanardıq. Bunları da övladlarımız görürdü, götürürdü. Ailə bir yerə yığılmaıncə sūfrə açılmazdı. Sūfrə başında da hər kəsin yeri bəlli olardı, hərəkəti bəlli olardı.

Qayınatamızla, qayınanamızla, bal-diz, qayınımızla bir evdə yaşamışıq. Hər kəsin bir-birinə böyük hörməti olub, hər kəs bir-birinin yerini bilib. Qonaqlı-qaralı olmuşuq, evin işini bir-birimizin üstünə atmamışıq. Birgə, deyə-gülə hər bir işi yerinə yetirmişik. Uşaqlarımızı da birlikdə böyütmüşük, necə dəyərlər, qaynamış-şiq, qarışmışıq. Mən demirəm ki, sözü-müz olmayıb. Bunu desəm də mənə inan-an olmaz, olub. Amma biz o söz-söhbəti böyütməmişik, bir-birimizi başa düşüb bağışlamışıq. Bağışlamaq da ən böyük mə-dəniyyətdir, bunu bilərsən.

İnanırsan, bala, qayınatam evə girəndə necə həyəcanla ayağa qalxmaq istəmişəm-sə, dəfələrlə az qalıb uşaq qucağımdan düş-şə. Rəhmətlik yoldaşımsa bir dəfə də olsun ata-anasının yanında uşaqlarımızı qucağına götürmədi, onlarla əməlli-başlı danışmadı. Qayınanam söz-söhbəti sevməyən adam idi. İstəməzdi ki, evdə kiçik bir sözdən inciklik yaransın. Mənim də, qızların da yerini yax-şı müəyyənləşdirirdi. Onun bu xasiyyətinə hörmət əlaməti olaraq bizlər də öz yerimizi bilirdik, hərəkətimizi, davranışımızı nəzarətdə saxlayırdıq. Bütün bunları isə evimizdə bö-yütdüyümüz qızımız, oğlumuz görürdü, bu tərbiyə altında yetişirdilər. Onlar da təbii ki, gördüklərini öz ailələrində tətbiq edirdilər.

O vaxtlar toylar indiki kimi restoranlarda keçirilirdi. Elə gözəl həyat toyları təşkil olu-nurdu ki, illərlə onun xoş xatirələri yaddaş-lardan silinmirdi. Bütün el, qohum-qonşu, uşaq-böyük bir araya gəlirdi, halay vurub rəqs edərdi. İki cür yemək hazırlanırdı, indiki kimi israfçılıq baş alıb getmirdi. Hamı bu

İDEAL AİLƏ: Kaş ki...

müz qohum-əqraba evində keçərdi, sevinci-mizi paylaşardıq, kədərimizi bölüşərdik. İndi ən yaxın xəstə qohumunu yoluxmayanları ta-nıyıram. İdeal ailəni təkcə nənə-baba, ata-ana, bacı-qardaş formalaşdırmır ki... İdeal ailəni yuxarıda sadaladığım faktorlar yarada, ya da məhv edə bilər.

Dırnaqarası müasirlik

Anamla söhbətim nə qədər maraqlı keç-mişdisə, bir neçə saatın ötdüyünü fərq etmə-mişdim. Onu qucaqlayıb öpmüşdüm. Həqiqə-tən də anam dediklərinin hər birində haqlı, həm də çox haqlı idi. O vaxt çox valideyn övladını o ruhda tərbiyə edirdi.

İndi də əksər ailələrimizdə ailə dəyərləri-miz qorunur, ona hörmətlə yanaşılır. Biz azərbaycanlıyıq, bizim qədim ailə mədəniy-yetimiz, adət-ənənələrimiz var, başqa cür ola da bilməz. Lakin gələn onu da etiraf edək ki, ailə dəyərlərimizə dırnaqarası müasirlik qatanlar da az deyil. Məsələn, indi elə gənclərimiz var ki, evlənməmişdən əvvəl qız oğ-lan qarşısında şərt qoyur: biz ata-ananla bir yerdə yaşamayacağıq, ayrı yaşamalıyıq. Bax, yeni qurulan bu ailədə artıq ideal ailə rüşeymi cücərmədən məhv edilir. Və yaxud ikinci bir misal. Yeni ailə qurulur, ata-anayla birgə yaşayırlar. Təzə gələn şəhər saat 11-də oyanır, "sabahınız xeyir", "gəcəniz xeyirə qalsın" sözləri, ümumiyyətlə, leksikologiya-sında yoxdur, qayınata, qayınana otağa da-xil olanda ayağa qalxmaq mədəniyyəti yox-dur, ailə birgə çay masasına əyləşəndə tele-

fon əlində sosial şəbəkələrdə səyahətdədir, evə qonaq gələndə onun əvəzinə qayınana çay hazırlamaq barədə düşünür, qonağı yola salmaq kimi mədəni davranış ona yaddır, harasa qonaq gedəndə yenə də xoşagəlmə-yən hərəkətləri ilə böyüklərini utandırır, za-man keçir, ana olur, səsinə başına ataraq ət-rafdakılara sayqınsızlıq əlaməti olaraq uşağı-nı seveləyir, bəzən hirsələnir, qayınatanın, yaxud qayınananın adını verdiyi nəvəsini gözünün qabağındaca təhqirəmə sözlərlə söyür, döyür.

Belə misalları tək qadın üçün yox, həmçi-nin kişi üçün də yetərinəcə çəkmək olar. Bə-zən qızın ata-anası, bacı-qardaşı onlara qo-naq gəlir, kürekən sosial şəbəkələrdən ayrılıb başını yuxarı qaldırmır, qayınata-qayına-nasının yanında uşağını göyə elə atıb-tutur ki, deyirsən uşaq indicə düşüb parçalan-a-caq. Az sonra cibindən siqaret çıxarıb, yol-daşına, ay qız, ordan külqabı gətir deyib, si-qareti alışıdır. Çox keçmir, yaxşı, siz oturun, mən gedim, bir fırlanım, gəlirəm, deyir və evdə qonaq olduğu halda evi tərk edir. Qonaq ge-dir, o, gəlib çıxmır ki, çıxmır.

Bəzi yeni qurulan ailələr isə yuxarıda qeyd etdiyim kimi ayrı yaşamağı seçirlər. Yeni qurulan ailənin sərbəst yox, ən azından 1-2 il qayınata-qayınana yanında yaşaması onlara ailə qayda-qanunlarını xeyli öyrətməmiş olur. Onlar bununla təcrübə qazanır, başqa evə çıxanda bir o qədər problemlə üzləşmirlər.

"Kaş ki"lər...

Bütün bu söhbətlər düşüncəmdə o qədər "kaş ki"lər vardır ki... Keşmiş yadıma salıb deyirəm ki, kaş ki, ailə çox böyük ola. Böyük bir masanın ətrafında ən azından 8-10 stul qoyula. Nənə-baba, ata-ana, bacı-qardaş burada bir araya yığıla. Hamı bir-birinə can deyər, can eşidər. Kaş ki, nənə-analarımızın dediklərinin ən yaxşısını ailələrdə ola. Kaş ki, ailədə hər kəs bir-birinin yerini bilər, ona hörmətlə yanaşsın. Analar gəlinlərini doğma qız-ları, kürekənlərini isə oğulları olaraq qəbul edərlər, gəlinlər, kürekənlər də qayınata, qayınanalarını doğma valideynləri bilələr. Kaş ki, telefon əllərində sosial şəbəkələrə daxil olub orada başını qataraq evdəki uşaqlarına saatlarla vaxt ayırmayan valideynlər olmasın. Kaş ki, qayınata, qayınana, bacı-qardaş "bu gün sizə qonaq gələcəyik" deyəndə üzler turşumaya, "eyyy" sözü dilə gəlməyə.

Kaş ki bəzi ailələrdə qız övladı dünyaya gələndə atalar kədərdən dostlarını başlarına yığıb sərxoşluq etməyələr. Kaş ki, cəmiyyə-timiz müasirləşdikcə, adət-ənənələrimiz itirilməyər, qorunub saxlana. Məhz bu zaman ideal ailədən danışmaq olar...

İdeal ailə-bunu kim istəməz ki? Kim "kaş ki mənim də belə ailəm olsun", deməz. Belə isə ideal ailə formulu qoruyaraq, ailələrimizə tətbiq edək ki, ailə dəyərlərimizi də ya-şada bilək. İnənəm, nə qədər müasirləşsək də, keçmişə müraciət etmək, o əməlləri yaşatmaq bizi hər zaman hörmətli, sayğılı edər.

Mətanət Məmmədova